

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum aliquod nomen conueniat deo proprię.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

deus, sit exclusio aliorum a deo ab unitate & veritate diuinitatis sub hoc sensu trinitas est deus, qui deus est vnus & verus, & nullus alius ab eo est vnus & vnus deus, & hoc modo vtriusque scriptura, & Augustinus contra Maximinum: Sic enim habet veritatem, licet cum quadam improprietate, sicut apparet consideranti.

7 AD ARGUMENTA patet solutio ex iam dictis, præterquam ad primum, ad quod dicendum quod hæc, solus pater est deus est falsa de virtute sermonis, nec est conuersa huius, solus deus est pater, quia ista solus deus est pater habet intellectum affirmatiuum, scilicet deus est pater: Et hæc conuertitur simpliciter, pater est deus: habet etiam intellectum negatiuum, scilicet quod nullus alius a deo est pater: sed hæc non conuertitur in hanc simpliciter nullus a patre est deus, quia tunc bene inferretur solus Pater est Deus, sed conuertitur in hanc nihil quod est pater est aliud a deo. Ex qua propositione cum prima quæ dicit Pater est Deus, nunquam inferretur ista, solus Pater est Deus.

DISTINCTIO XXII.

Sententia literæ magistri in general. & speciali.

POST prædicta differendum nobis videtur. Superius de determinauit magister de his quæ pertinent ad essentiam unitatem & trinitatem personarum. Hic autem determinat de nominibus quibus & essentia unitas & personarum pluralitas designatur. Et diuiditur in duas partes. Primo determinat inrentum. Secundo inquit quid nomina numeralia ponantur in diuinis. Secunda incipit in principio. 24. distinctionis ibi. Hæc diligenter inquiri oportet. Prima in duas. Primo ponit diuisionem diuinorum nominum, & assignat quasdam regulas circa ipsa. Secundo determinat de quadam in speciali, scilicet de nomine personæ quod a prædictis relatiuis excipitur. Secunda in principio. 23. distinctionis ibi, prædictis &c. Prima pars est præsentis lectionis, & diuiditur in duas, quia primo ponit quasdam diuisiones diuinorum nominum. Secundo ponit quasdam regulas ex quibus apparet quod secundum diuersa nomina diuersus modus in diuinis inuenitur. Secunda incipit ibi, Sciendum est ergo. Prima istarum diuiditur in duas. Primo proponit principale diuisionem nominum secundum Ambrosium & Augustinum. Secundo subiungit quasdam modos ibi, addendum his. Hæc est diuisio lectionis in generali.

2 IN SPECIALI vero sic procedit: quia primo determinat de diuinis nominibus quæ Deo conueniunt, quorum ponit sex differentias: quia quædam distincte pertinent ad singulas personas, alia signant unitatem essentia, alia dicuntur translative, ut splendor, character: alia sunt quæ relatiue dicuntur ad creaturas, ut creator, dominus, & huiusmodi. Quædam vero relatiue non dicuntur vincarnatus, humanatus. Eorum autem quæ ad creaturas relatiue dicuntur, horum quædam omnibus personis conueniunt, ut hæc omnia creator & dominus: quædam vero non omnibus, ut hoc nomen donatus vel missus. Est & aliud quod non secundum substantiam dicitur & in diuinis, sed pluralitatem personarum includit, ut hoc nomen trinitas, & tunc excludit differentiam diuinorum nominum. Postea ponit duas regulas. Quarum prima talis est, quod nomina quæ proprie pertinent ad singulas personas relatiue dicuntur. Et ponit exemplum, sicut pater & filius, & vtriusque donum spiritus sanctus: nomina vero quæ significant unitatem essentia dicuntur ad se, id est, absolute, & significant substantiam. Secunda regula talis est, quod nomina quæ dicuntur ad se dicuntur substantialiter & de omnibus personis, & de qualibet persona diuinitatis & sigillatim in singulari numero: & non in plurali de omnibus in summa sicut illa Deus, potens, magnus. Non enim dicimus deum vel boni in plurali: persona autem accipitur singulariter & pluraliter, illa vero quæ relatiue dicuntur ad se inuicem substantialiter non dicuntur. Declarat autem quod dictum est, scilicet quod magnitudo in diuinis dicitur substantialiter vel essentialiter per hoc quod Deus, si per participationem diceretur magnus, sequeretur quod maior esset illa magnitudo quam Deus, hoc autem est falsum: ergo &c. In fine autem recitat determinata. Hæc est sententia in speciali &c.

Vtrum aliquod nomen conueniat proprie Deo.

Thom. 1. q. 13. ar. 1. & 2.

Circa distinctionem istam quæritur primo, vtrum aliquod nomen conueniat proprie Deo. Et videtur quod non, quia secundum Dionysium quæcunq; dicuntur de Deo, verius negantur, quam affirmantur, sed talia non dicuntur proprie, sed potius ut videtur translative, ergo &c.

2 Item secundum eundem non est nisi duplex theologia, scilicet, mystica & symbolica, sed secundum vtramque Deus translative nominatur, quia secundum mysticam a nominibus creaturarum spiritualium, secundum vero symbolica a nominibus creaturarum corporalium: ergo omnis Dei nominatio est translative.

3 IN CONTRARIUM est, quia quæ prius sunt in aliquo transferuntur ab illo in alia, & non econuerso, sed sapientia, bonitas & huiusmodi, per prius sunt in deo quam in creaturis, ergo hæc nomina transferuntur ab ipso ad creaturas, & non econuerso, quod etiam videtur dicere Apostolus Ephes. 4. a quo omnis paternitas in celo & in terra nominatur.

4 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est quod deus potest ex creaturis multipliciter nominari. Secundum est quod illorum nominum quædam conueniunt deo proprie. Primum patet sic, nominamus vnumquodque sicut intelligimus, intellectus enim est, qui imponit nomina rebus quas intelligit, & sicut intelligit, sed Deum intelligimus ex creaturis multis modis, & quantum ad multas conditiones: ergo possumus ipsum nominare multis nominibus: minor patet, cognoscimus enim Deum ex creaturis tripliciter secundum Dionysium, scilicet per causalitatem, remotionem & eminentiam, & quolibet istorum modorum potest Deus nominari pluribus nominibus. Si enim nominetur per causalitatem multa sunt nomina, quia multi sunt eius actus, & effectus scilicet creare & gubernare, iustificare, glorificare, & sic de aliis, ex quibus omnibus nominatur. Si vero nominetur per remotionem multa sunt nomina, quia multa remouentur a deo, omnes scilicet imperfectiones, & secundum hoc sic nominatur Deus nominibus pluribus, ut increatus, infinitus, immensus, incommutabilis, & sic de cæteris. Si autem nominatur per eminentiam multa sunt nomina, quia multe sunt perfectiones in creaturis, quæ eminentius sunt in Deo: sicut sunt illæ quas simpliciter melius est habere, quam non habere, ut esse bonum, cognoscere, potestatem, a quibus omnibus & consimilibus nominatur, & sic patet primum.

sup. d. 30. q. 1.

5 QVANTVM ad secundum sciendum est quod proprium diuiditur contra commune & contra metaphoricum, & translative, ut dictum fuit supra, dist. 8. q. 1. nomen autem non conuenit rei nisi sicut signum signato. Et ideo nomen aliquod conuenire deo proprie potest intelligi dupliciter. Vno modo, quia significat diuinam essentiam, secundum propriam & perfectam eius naturam, quasi distinctiue sicut animal rationale significat hominem, & sic dicendum est quod nullum nomen deo proprie conuenit: cuius ratio est, quia Deum nominamus sicut eum intelligimus, sed pro statu viæ non intelligimus Deum secundum eius propriam (ut ita dicam) specificam rationem: ergo nullum nomen Deo a nobis impositum, significat ipsam eius propriam & omnino determinatam rationem. ad hunc sensum loquitur beatus Dionysius, cap. 1. de diuinis nominibus dicens sic, omnibus autem incomprehensibilis est, & neque sensus vllus eius est, neque fantasia, neque opinio, neque nomen, neque sermo, neque tactus, neque scientia quo modo scriberemus de diuinis nominibus aggrediemur, & sexta propositio de causis dicitur quod causa prima superior est omni narratione quia nullum nomen est quod perfecte diuinam naturam exprimat.

6 Alio modo potest dici nomen proprie Deo conuenire quia non conuenit ei metaphoricè vel transumptiue & sic quæritur nunc. Circa quod notandum est quid est significare proprie, & quid significare metaphoricè, vel transumptiue. Et ex hoc apparebit illud quod principaliter quæritur.

Sciendum

Sciendum est ergo quod nomen proprie dicitur alicui conuenire quando in eo est res ad quam significandam nomen est proprie & directe impositum, sicut ridere est proprie & directe impositum ad significandum deterrminatam actum oris qui in solo homine inuenitur, nomen autem dicitur metaphoricè vel transumptiuè alicui conuenire quando non est res in illo ad quam significandam est directe & primò impositum, sed solum aliqua similitudo eius vel proportio sicut in prato non est actus ad quem significandum est ridere primò & directe impositum sed est in eo tantum quedam similitudo vel proportio, quia floritio prati præterit quasi quandam iocunditatem sicut risus in homine signum est iocunditatis. Ex quo patet quod nomen non dicitur conuenire alicui rei metaphoricè vel transumptiuè ex hoc quod res signata per nomen prius nota est nobis in alio quam in isto, quia hoc non facit nisi ad ordinem cognitionis & impositionis nominis ad significandum, sed ex hoc quod statim dictum est.

7 Ex hoc ad propositum sciendum quod nomina possunt considerari quantum ad rem significatam, vel quantum ad modum significandi. Si quantum ad significatum, sic ad præsens sunt quatuor genera nominum. Primum est eorum quæ solam imperfectionem important in suo forma si significatio sicut esse creatur, esse finitum, esse corruptibile, & similia & hæc nullo modo conueniunt Deo, nec proprie, nec metaphoricè. Secundum genus nominum est, quia significat exclusionem imperfectionum creaturarum, sicut infinitus excludit limitationem potentie immutabilis dependentia nature, vel quæ important perfectionem in tali gradu quæ nullo modo conuenit creature sicut omnipotens & æternus & hæc soli Deo conueniunt proprie & non metaphoricè vel transumptiuè, quod patet dupliciter. Primò quia quod conuenit alicui metaphoricè vel transumptiuè conuenit alii proprie à quo transumptitur, sed nomina nulli alii nisi Deo conueniunt, ergo non conueniunt Deo metaphoricè vel transumptiuè sed proprie.

8 Secundo quia illud nomen conuenit Deo proprie quod est impositum ad significandum illud quod est in deo sed talia nomina directe & primò sunt imposita ad significandum illud quod est in deo siue sit remotio imperfectionis siue conseruatio perfectionis, ergo &c.

9 Tertium genus nominum est eorum quæ imponuntur ad significandum perfectionem absolute & non secundum aliquam determinatam modum qui est in Deo tantum, vel in creatura tantum sicut esse vel cognoscere & talia proprie Deo conueniunt ut patet per rationem iam factam quia res significatæ per talia nomina inueniuntur in Deo. Oportet enim ponere in Deo omne illud quod dicitur perfectione absolute quam melius est habere quam non habere, sed talia sunt huiusmodi nomina simpliciter enim melius est esse quod non esse, & esse cognoscetam quam non esse cognoscetam, quare talia nomina proprie Deo conueniunt.

10 Est præterea quartum genus nominum eorum scilicet quæ important aliquam perfectionem tamen secundum modum creaturis conuenientem, ut sentire, leo & agnus &c. talia non conueniunt Deo proprie sed transumptiuè, quia res proprie significatæ per alia nomina non sunt in Deo, sed aliqua eorum similitudo, scilicet agnitio singularium, fortitudo, mansuetudo, propter quæ huiusmodi nomina transferuntur in Deo à creaturis. Si verò nomina quæ conueniunt Deo proprie quantum ad rem significatam considerentur quantum ad modum significandi non ita proprie attribuantur Deo, quia talia nomina sunt abstracta vel concreta. abstracta autem significat ut quo aliquid est vel simpliciter vel aliquid tale sicut humanitas, iustitia, bonitas, et non ut quod est. Concretum autem significat ut quod est habens sicut homo habens humanitatem, iustus habens iustitiam, & hæc semper differunt secundum modum intelligendi, quandoque autem secundum rem. In Deo autem non differunt quod habet, et quod habetur realiter, ideo talia nomina quo ad modum significandi non ita proprie Deo conueniunt, improprietas tamen non falsificat propositionem, quia veritas non consistit in hoc quod res sit conformis ipsi modo significandi, sed ei quod de ipsa dicitur vel significatur.

11 AD PRIMVM argumentum dicendum quod nomina dicta de Deo verius negantur quam affirmantur, si consideretur modus significandi, quia quam plurima significantur per modum accidentis abstr. acti, vel alteri inhaerentis quæ non competunt Deo, res tamen significatæ proprie inueniuntur in Deo.

12 Ad secundum dicendum, quod mystica theologia, quantum nominet Deum per creaturas spirituales, tamen hoc non facit solum propter rerum similitudinem, sicut fit in metaphoricis locutionibus, sed quia ex creaturis spiritualibus deuenit in cognitionem eorum quæ Deo proprie conueniunt, quibus etiam nomina imponit quod proprie Deo conuenit, sicut res per nomen significata.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum nomina de Deo dicta dicantur de eo secundum substantiam.

Thom. 1. q. 13. ar. 2.

Secundo queritur, Vtrum nomina de Deo dicta dicantur de eo secundum substantiam. Videtur quod non. Dicit enim Damasc. oportet singulorum eorum quæ de Deo dicuntur, non quid est secundum substantiam significare, sed quid non est ostendere, aut habitudinem quandam, aut aliquid eorum quæ assequuntur naturam vel operationem.

2 Item Aug. dicit, de Trin. quod quæ dicuntur ad aliquid non dicuntur substantialiter de Deo, sed secundum relationem, sed multa sunt talia in diuinis, ut nomina personarum & proprietatum: ergo non omnia dicuntur de Deo secundum substantiam.

3 IN CONTRARIVM est, quod nomina dicta de Deo, aut sunt absoluta, aut relatiua, sed iam absoluta quæ relatiua dicuntur de Deo secundum substantiam, ergo omnia. Probatio minoris. Primo, quantum ad nomina absoluta. Dicit enim Aug. 5. de Trin. illud præcipue tenemus quæ ad se dicitur præstantissima illa & diuina substantia talia substantialiter dicitur. De relatiuis etiam patet idem sic, quicquid conuenit ter respondetur ad questionem factam per quid, dicitur secundum substantiam, sed nomina talia conuenienter respondetur ad interrogationem factam per quid. Dicit enim Aug. de doctrina Christi. Si queratur quid est Deus, conuenienter respondetur, pater & filius & spiritus sanctus: quare, &c.

4 RESPONSIO. Nominum quædam dicuntur de Deo pure negatiue, ut increatus, immutabilis & huiusmodi. Quædam verò positiue. De pure negatiuis clarum est quod non dicuntur de Deo secundum substantiam, sed important remotionem alicuius imperfectionis ab ipso. Quod enim secundum substantiam dicitur, positiue dicitur. Eorum autem quæ positiue dicuntur quædam conueniunt Deo solum in habitudine ad creaturas, ut dominus, creator, quædam verò absque habitudine ad creaturas. Nomina dicta de Deo in habitudine ad creaturas non dicunt substantiam, sed solum habitudinem rationis. Quod patet, quia semper importatur idem per abstractum & concretum, licet sub alio modo significandi, sed abstracta talium nominum & negatiuorum, de quibus statim dictum est, important solum habitudinem relatiuam, vel solum negationem, quare & concreta.

5 Illorum autem quæ dicuntur de Deo absque habitudine ad creaturas, quædam dicuntur ad se & absolute, ut bonus, sapiens. Quædam verò ad aliud & relatiue. De absolutis dicunt quidam quod licet affirmatiue dicantur de Deo quantum ad vocem, magis tamen inuenta sunt ad remouendum aliquid à Deo, quam ad ponendum. Unde dicunt quod cum dicitur deum esse viuentem, significamus quod Deus non hoc modo est sicut res inanimata, & hoc modo in aliis. Hoc autem non est verum, primo, quia omnis propositio negatiua vera, habet aliquam affirmatiuam priorem se. Et ideo non potest negatiua probari nisi assumpta aliqua affirmatiua. Ex puris enim negatiuis nihil sequitur, ergo si verificatur de Deo aliquid negatiue & proprie necesse est quod verificetur aliquid de eo affirmatiue & proprie. Secundo, quia si affirmatiua prædicata dicuntur de Deo solum per negationem oppositorum, cum omnis res includat in se oppositionem ad aliquid quod Deo non conuenit, puta lapis includit non hominem, & leo non asinum, quæ verè negatur de Deo, sequitur quod